

Sygn. akt III AUa 1027/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Beata Górską (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2016 r. w Szczecinie

sprawy E. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 września 2015 r. sygn. akt VI U 445/15

oddala apelację.

SSA Beata Górską SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka

– Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 1027/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 2 kwietnia 2015 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., po rozpoznaniu wniosku E. B. (1) z 16 marca 2012 r, odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, wskazując że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 25 – letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, który domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku, tj. od 16 marca 2015 r. W ocenie ubezpieczonego wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 39/13 skutkuje wobec niego brakiem mocy prawnej ustawy emerytalnej z dnia 17 grudnia 1998 r. Powoływanie się

na tę ustawę przez organ rentowy narusza art. 190 ust. 1 i 4 Konstytucji RP. Zastosowanie powinno mieć jedynie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując dotychczasową argumentację.

Na rozprawie w dniu 10 września 2015r. wnioskodawca oświadczył, iż nie kwestionuje tego, że na dzień 1 stycznia 1999r. jego staż ubezpieczeniowy wynosi 23 lata, 4 miesiące i 20 dni. Wskazał jednak, iż wobec niego nie powinny być stosowane przepisy określające datę graniczną 1 stycznia 1999r.

Wyrokiem z 24 września 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd I instancji wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny i rozważania prawne.

E. B. (1) urodził się (...) W okresie od 23 lipca 1975 r. do 11 kwietnia 1978 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) w S. na stanowisku mechanika samochodowego w pełnym wymiarze czasu pracy. Od 4 maja 1978 r. pełni służbę jako funkcjonariusz celny Izby Celnej w S. na stanowisku młodszego specjalisty Służby Celnej w stopniu (...), w pełnym wymiarze czasu pracy. W trakcie zatrudnienia ubezpieczony nie przebywał na urlopie wychowawczym, nie korzystał z urlopu bezpłatnego, przebywał na zwolnieniach lekarskich do dnia mianowania do Służby Celnej od 18 czerwca 1994 r. do 2 lipca 1994 r., od 23 maja 1995 r. do 9 czerwca 1995 r., od 11 do 16 listopada 1998 r., od 11 do 15 marca 1999 r., od 6 do 12 maja 1999 r., od 6 do 14 grudnia 1999 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999 r. E. B. (1) posiada 23 lata, 4 miesiące i 20 dni okresów ubezpieczenia, w tym 23 lata, 3 miesiące i 11 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 9 dni okresów nieskładkowych. Ubezpieczony posiada 20 lat, 6 miesięcy i 21 dni okresów zatrudnienia w administracji celnej i pełnienia służby w Służbie Celnej traktowanej jako praca w szczególnym charakterze.

Sąd I instancji uznał odwołanie ubezpieczonego za niezasadne. Podstawą rozstrzygnięcia były przepisy art. 184, art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 748) oraz § 4-8a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.).

Sąd Okręgowy wskazał, że bezspornie E. B. (1) na dzień wydania zaskarżonej decyzji osiągnął wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z wcześniejszej emerytury i nie był członkiem OFE. Ubezpieczony nie kwestionował ustaleń organu rentowego dotyczących wymiaru stażu pracy w szczególnym charakterze, ani stażu ogólnego na dzień 1 stycznia 1999r. Wnioskodawca żądał jedynie uznania, iż w jego przypadku zastosowanie winny znaleźć przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które nie przewidują daty granicznej 1 stycznia 1999 r.

Sąd I instancji zważył, że przepisu §11 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. nie można traktować w oderwaniu od przepisu art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który wymaga wykazania 25-letniego okresu ubezpieczenia na dzień 1 stycznia 1999 r. Sąd podkreślił, że rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. zostało wydane w oparciu o art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z późn. zm.), która utraciła moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 1999 r. na podstawie art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wobec utraty mocy ustawy, na podstawie której wydano rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego, obecnie jego przepisy nie mogą być stosowane samodzielnie. W niniejszej sprawie przepisy rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. stosowane są jedynie na mocy i w zakresie określonym w art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej. Omawiany przepis ustanawia odrębną niż wymieniona w art. 32 tej ustawy, kategorię ubezpieczonych i znajduje zastosowanie do innych stanów faktycznych niż określone w art. 32 ust. 1 i art. 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż przepis art. 184 nie odsyła w zakresie warunków nabycia przez zatrudnionego w szczególnych warunkach prawa do wcześniejszej emerytury do

art. 32, lecz ustanawia własne przesłanki nabycia tego prawa. Sąd I instancji wskazał, że gramatyczna wykładnia art. 184 ustawy emerytalnej wskazuje, że sformułowanie: "po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 4" odnosi się wyłącznie do wieku emerytalnego określonego w tych przepisach - bez odwoływania się do pozostałych wymogów związanych z tym wiekiem. Zdaniem Sądu Okręgowego należy stwierdzić, że przesłankami nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 cytowanej ustawy jest osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 r. tzw. warunków stażowych, do których należą: okres składkowy i nieskładkowy, wynoszący 25 lat dla mężczyzn oraz okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla kobiety. E. B. (1) na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się jedynie okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 23 lat, 4 miesięcy i 20 dni, zamiast 25 lat wymaganych ustawą. Tym samym ubezpieczony nie spełnił podstawowej przesłanki określonej w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach warunkującej nabycie wcześniejszej emerytury.

W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję nie uchybił przepisowi art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Organ rentowy w prawidłowy sposób zastosował przepis art. 184 ustawy emerytalnej. Sąd I instancji podkreślił, że z konstytucyjnych zasad, że Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli (art. 1), urzeczywistniającą zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2) oraz równości wobec prawa (art. 32 ust. 1) wynika obowiązek dla ustawodawcy objęcia powszechnym systemem emerytalnym wszystkich grup zawodowych, w tym pracowników, rolników i funkcjonariuszy. Ustawodawca może - według starannie wyważonych racji - różnicować zasady nabywania praw emerytalnych, ustalania podstawy wymiaru emerytury oraz tzw. wysługi emerytalnej stosownie do specyfiki zawodu czy służby, w tym sprawności fizycznej, warunków pracy czy zagrożenia dla zdrowia i życia - zawsze zachowując istotę tego prawa. Wolą ustawodawcy było, by funkcjonariusze celni nabywali prawo do świadczeń emerytalnych na zasadach określonych w powszechnym systemie emerytalnym, przy czym zostali oni zaliczeni do grupy pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze, którym przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury na warunkach określonych w art. 184. Jednocześnie Sąd Okręgowy zważył, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 marca 2015 r. sygn. akt K 39/13 nie ma związku z niniejszą sprawą. Orzeczenie Trybunału zostało wydane na skutek zakwestionowania zgodności z Konstytucją nieprzyznania funkcjonariuszom Służby Celnej świadczeń emerytalnych takich jakie przysługują funkcjonariuszom Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej. W niniejszej sprawie wnioskodawca domagał się jednak uprawnień emerytalnych na mocy przepisów ustawy dnia 18 lutego 1994r. (regulującej kwestię zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy) lecz na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony zarzucając naruszenie art. 2, 32, 67 Konstytucji, błędną interpretację wniosku z dnia 16 marca 2015 r. o emeryturę opierając się wyłącznie o art. 184 ustawy emerytalnej, a nie o art. 46 tej ustawy. Apelujący zarzucił także naruszenie zaufania obywatela do Państwa Polskiego interpretacją przepisów przez ZUS w S. jak i przez Sąd Okręgowy. Mając to na uwadze E. B. (1) wniósł o zmianę rozstrzygnięcia i przyznanie mu prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku, tj., od 16 marca 2015 r.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony wskazał, że system emerytalno – rentowy w Polsce jest niesprawiedliwy i wybiórczy, dzieli społeczeństwo na tych którzy zachowali przywileje i tych, którzy zostali ich pozbawieni w trakcie trwania umowy między obywatelem a państwem.

W ocenie ubezpieczonego spełnił on wszystkie warunki do przyznania emerytury opisane w art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak i w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 r.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w sposób określony przepisami procesowymi, dokonał wszechstronnej oceny całokształtu okoliczności sprawy, a wydane orzeczenie zostało oparte na właściwych przepisach prawa. Sąd Okręgowy prawidłowo dokonał subsumcji przepisów do właściwie ustalonego w sprawie stanu faktycznego, trafnie zatem zastosował przepis art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016, poz. 887).

Przede wszystkim apelacja ubezpieczonego sprowadza się jedynie do odmiennej interpretacji obowiązujących przepisów prawa niż ta zaprezentowana przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Apelujący oprócz naruszenia przepisów Konstytucji zarzucił rozstrzygnięciu również błędne zastosowanie art. 184 ustawy emerytalnej. W ocenie ubezpieczonego zastosowanie powinien mieć art. 46 wspomnianej ustawy.

Argumenty przedstawione przez E. B. (1) w żaden sposób nie okazały się wystarczające do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia. W pierwszej kolejności należało wyjaśnić, że art. 46 i art. 184 ustawy emerytalnej stanowią autonomiczne i odrębne względem siebie podstawy nabycia prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. Art. 184 odnosi się do ubezpieczonych, którzy do dnia wejścia w życie tej ustawy (1 stycznia 1999 r.) nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku, o którym stanowią: art. 32, 33, 39 i 40, lecz w całości spełnili do tej daty ustawowo określone wymagania stażowe (tzw. ogólne i szczególne). Natomiast art. 46 ustawy emerytalnej daje prawo do emerytury tym ubezpieczonym, którzy wszystkie warunki określone w art. 29, 32, 33 i 39 (wiek emerytalny oraz staż emerytalny) spełnili do dnia 31 grudnia 2008 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2016 r., sygn. akt I UK 151/15, Lex nr 2050671).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszego sporu wskazać w pierwszej kolejności należy, że ubezpieczony nie spełnił przesłanek wymaganych do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Nie było kwestionowane, że ubezpieczony udowodnił 20 lat, 4 miesiące i 20 dni pracy w warunkach szczególnych, a więc została spełniona przesłanka udowodnienia co najmniej 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie przystąpił także do OFE. Ubezpieczony jednakże na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Przyznanie zaś emerytury na podstawie omawianego przepisu uzależnia prawo do świadczenia od spełnienia określonych przesłanek na dzień wejścia w życie ustawy, a więc na dzień 1 stycznia 1999 r. Jak trafnie zatem ocenił Sąd Okręgowy, ubezpieczony nie spełnił przesłanek do przyznania mu emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony jednakże w apelacji nie kwestionował braku spełnienia przesłanek do przyznania emerytury na podstawie omawianego przepisu, bowiem wskazał, że zastosowanie powinien znaleźć art. 46 ustawy emerytalnej. Niezbędnymi warunkami nabycia prawa do emerytury określonej w tym przepisie jest spełnienie do dnia 31 grudnia 2008 r. łącznie dwóch przesłanek. Pierwszą z nich jest nieprzystąpienie do OFE. Ubezpieczony bezsprzecznie tę przesłankę zrealizował. Drugą przesłanką, w przypadku ubezpieczonego, było spełnienie do tej daty warunków określonych w art. 32 ustawy emerytalnej. Nie wystarczy w tym przypadku legitymować się wymaganym stażem w warunkach szczególnych i stażem ubezpieczeniowym. Do dnia 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony musiał także osiągnąć wiek uprawniający do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Ubezpieczony 60 lat skończył 28 grudnia 2014 r., a więc nie spełnił na dzień 31 grudnia 2008 r. przesłanki wymaganego wieku emerytalnego.

Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych należy interpretować ściśle, w związku z czym brak chociaż jednej z przesłanek stanowi przeszkodę do przyznania prawa do świadczenia. Jednocześnie nie zasługują na uwzględnienie zarzuty ubezpieczonego dotyczące naruszenia konstytucyjnych zasad sprawiedliwości społecznej, równości wobec prawa, zakazu dyskryminacji jednostki. Ustawodawca zapewnia wszystkim osobom, które spełnią określone warunki, prawo do określonych świadczeń.

Należy zauważyć, że równość wobec prawa, o której mowa w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, nie oznacza, że wszyscy mają takie same prawa i obowiązki. Jednakowe prawa i obowiązki będą dotyczyły wszystkich osób należących do tych samych kategorii, możliwych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym. Nie narusza, na przykład, konstytucyjnej zasady równości wobec prawa przyznanie szczególnych, w porównaniu z innymi pracownikami,

uprawnień do wcześniejszego przejścia na emeryturę przez pracowników posiadających odpowiednio długi staż pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pod warunkiem, że prawo zagwarantuje wszystkim takim pracownikom, że będą z nich korzystać na równych prawach. Zasada równego traktowania oznaczać będzie również, że prawo do świadczenia mogą uzyskać jedynie osoby, które spełnią określone w odpowiednim akcie prawnym warunki. Jednocześnie określona w art. 2 Konstytucji RP zasada demokratycznego państwa prawnego polega między innymi na tym, by osoba niespełniająca warunków, a więc osoba nieuprawniona, nie otrzymała świadczenia jej nienależnego. W niniejszej sprawie zatem obowiązujące przepisy prawa uniemożliwiają przyznanie osobie niespełniającej warunków do przyznania wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony wskazuje, że pozbawiony został praw konstytucyjnych. Jednakże zauważyć należy, że ubezpieczony przed wejściem w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS nie spełniał przesłanek do przyznania mu prawa do emerytury. W związku z czym nie może być mowy o ochronie praw nabytych. Bowiem dopiero z momentem spełnienia przesłanek określonych w przepisach prawa można mówić o nabyciu prawa do danego świadczenia.

Reasumując, Sąd Okręgowy wydał prawidłowy wyrok. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje, że nie zostały spełnione przesłanki do przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Niespełnienie natomiast chociażby jednej z wymaganych przesłanek powoduje niemożność przyznania wnioskowanego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

SSA Beata Górską SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk